

פניני הפרשה

מצורע

עלון מס'

982

שנה כ' התשע"ט

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

הדיבור המטהר

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן – כתב בדעת זקנים מבעלי תוספות שמכאן סמכו חז"ל לומר דעל לשון הרע נגעים באים. מצורע נקרא על שם מעשיו שהוא מוציא שם רע, וכל החולי הזה הבא על בשרו הכל תלוי בדיבור, כמו שכתוב בפסוק: "אל תתן את פיך לחטיא את בשרך".

ויש להבין אם הגיע יום טהרתו למה עדיין נקרא "מצורע" ככתוב "וזאת תורת המצורע ביום טהרתו"? ובכלל, מה הצורך בראיית הכהן הרי התורה מעידה "והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע"?

החפץ חיים מסביר שבא הדבר ללמדנו שאין טהרתו של המצורע תלויה ברופא אלא בדיבורו של הכהן כמובא במשנה נגעים פי"ד. הכהן אומר "טהור" והוא נטהר. ומכיון שמחלת הנגעים באה על הטא הלשון, על כן צותה התורה לרפא את החטא ג"כ בכח הדיבור, שהרי "מות וחיים ביד לשון". ובוזה מבאר הכלי יקר למה דוקא "הכהן" הוא גורם את הריפוי, על פי שנאמר "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו". על המצורע ללמוד מבני אהרן הכהנים להיות אוהב שלום ורודף שלום ולא לשלח מדנים בין אחים.

ולכן נאמר זאת "תורת" הצרעת שיקבל עליו להתקרב לכהן ולבקש תורה מפיהו. כמו שנאמר "מרפא לשון עין חיים" על ידי שהוא עוסק בתורה ימנע מלשון הרע. יש כאן מדה כנגד מדה כי הלשון קולמוס הלב, וכשיש בלב דברים רעים קנאה חמדה תאוה וכבוד הדברים יוצאים בפיו, וכך באים נגעים וצרעת שיוצאת בגופו מכח החסרון והפגם בפנימיות נפשו. אבל כשמתקן נפשו, גם מפיו יוצאים דברים טובים ודברי תורה וקדושה.

מסופר על רבי נחום מהורדנה שהיה היה הולך ומתרים צדקה מאנשי העיירה עבור משפחות העניים. פעם הגיע לביתו של עשיר קמצן, ופתח עמו בדברים, כשהוא מתאר את מצבם הקשה של הנצרכים בנסיון לפרוט על מיתרי לבו, אך ללא הועיל. לכל בקשותיו נענה ביבושת: "איני נוהג לתת וגם לך לא אתן". להפתעתו, השיבו רבי נחום, כי מתפעל הוא ממדת האמת שבו, שאינו משקר או דוחה אותו בתואנות שונות, והמשיך לדובבו עוד ועוד בדברים מהלב, עד שלבו נמס וכסו נפתח, ומדי פעם בפעם היה תורם לו סכום הגון לצדקה.

לא תהו בְּרָאָה

דם

הדם בגופנו אחראי להעביר את אבות המזון והמינרלים למיניהם שאכלנו ושתינו ולחלק אותם לטריליוני התאים בגוף, ברשת של צינוריות דם שאורכה הוא פעמיים היקף כדור הארץ – כשמונים אלף קילומטר! כל תא בגוף מקבל בעזרת הדם את החומרים שלהם הוא זקוק כדי לחיות. מכאן גם שמו של הדם "נוזל החיים".

עצה טובה

כדי להכניס את הילדים בליל הסדר לתוך סיפור יציאת מצרים, תן לאחד הילדים תפקיד להיות "משה" ולאחיו להיות "פרעה". לאורך הסדר הם ייצגו אותם, וינהלו דיאלוגים ביניהם. (הרב אפרים רכטשפר הי"ו).

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"ידוע הדבר ומפורסם הענין שהשי"ת ויתעלה הוציאנו ממצרים בט"ו לחודש ניסן שהוא חג הפסח, ובו השגנו חירות הגוף מעבדות מצרים, וכן חירות הנשמה, שמאותו יום הקציב לנו זמן שבעה שבועות עד חג השבועות שאנו מונים אותם מדי יום ביומו, כמאמר הכתוב 'וספרתם לכם ממחרת השבת וגו' שבע שבתות תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום' וגו'. והימים האלה תשעה וארבעים יום הם לצורך הנקיון והטהרה מהלכלוך של תשעה וארבעים שערי טומאה שנטמאו בהם ישראל במצרים" (מגיד חדשות" ח"ט דרוש ג').

זאת תורת אשר בו נגע צרעת אשר לא תשיג ידו בטהרתו – לכאורה הפסוק סותר עצמו מיניה וביה, דהא כעת אין בו צרעת ומאי קאמר "אשר בו נגע צרעת". וראיתי להאור החיים הקדוש זיע"א שפירש על פי מה שאמרו חז"ל (נדרים דף ס"ד ע"ב) שהעני חשוב כמת, וא"כ גם זה הדל נחשב כאילו יש בו עכשיו נגע צרעת, וזה מה שמבאר והולך הפסוק אשר לא תשיג ידו בטהרתו, ורצונו לומר מאי טעמא הוא נקרא אשר בו נגע צרעת, מכיון שלא תשיג ידו ונחשב עני. עכת"ד. ואף אני אענה חלקי בס"ד לבאר על פי מה שכתב הרב כלי יקר (לעיל בפרשת תזריע י"ג ב') דעל שבעה דברים הנגעים באים וביניהם חמדת הממון. ע"ש. וא"כ שפיר יש לומר שמה שכתוב "אשר לא תשיג ידו" הכוונה למי שנצטרע מחמת תאות ממון אשר בדרך כלל אדם כזה הינו גולן ומורה לעצמו היתר בממון אחרים, וכתב מרן ההיד"א ז"ל בספרו חומת אנך שתקנתו שיתן צדקה ויעסוק בגמילות חסדים. ע"ש. ואם לא עשה כאלו – אזי עונשו להיות עני מדה כנגד מדה (וכמ"ש הכלי יקר להלן גבי צרעת הבית שהיא עונש על תאות הממון, ולכן מדה כנגד מדה נענש שביתו ויערס ועל כרחו יפזר ממון ויאבד כסף. ע"ש). וזה פירוש הפסוק: זאת תורת אשר בו נגע צרעת, היינו שנחשב כאילו עכשיו יש לו צרעת מכיון שהוא חומד ממון אחרים וגזול, וקא מפרש טעמא אחרי כן אשר לא תשיג ידו בטהרתו, רצונו לומר שעדיין הוא עני וסיבת הדבר שלא השיגה ידו בטהרתו, היינו שלא תיקן את הדבר על ידי צדקה וגמילות חסדים. ועל פי זה נבין את מה שמדגישה התורה לעיל (פסוק ל' ל"א): ועשה את האחד וגו' מאשר תשיג ידו, את אשר תשיג ידו וגו', ורצונו לומר שלא יביא ח"ו מן הגזל אלא רק מה שתשיג ידו. ומה שחזר על זה פעמיים, להורות נתן שאם כי אדם זה לא נתן צדקה אבל בכל זאת הטאו כופר על ידי הצרעת, ומכל מקום עני יהיה בגלל חמדת הממון שבו. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

למען תספר

מוטעם והקהל 'יחוש' בקושי. במפנה של דרמה, יש להשתהות מעט. וכן על זה הדרך.

חשוב מאוד לשמור בסיפור על אפקט ההפתעה, גם אם הדבר בא על חשבון הסדר הכרונולוגי של הסיפור. כך למשל, על המספר להיזהר לא לגלות את סוף הסיפור כבר מההתחלה. אם יכתוב לדוגמא כבר בתחילה ש"האיש זכה לפרי בטן בזכות הצדיק וכך היה המעשה...", הקורא אינו סקרן ומתוח לדעת מה היה בסוף.

כדי להחיות את הסיפור, עדיף בדרך כלל לתת את המלים בפני הדמויות במקום לתאר מה הם אמרו בכלי שני. במקום: האיש הודה בפני הדיינים כי אמת בפי התובע, אך מה יעשה ואין בידו מאומה כדי להחיות את נפשו ונפש ילדיו, יישמע חי ואותנטי יותר אם נספר: האיש הודה בפני הדיינים: "אמת בפי התובע, אך מה אעשה ואין בידי מאומה כדי להחיות את נפשי ונפש ילדי".

חשוב לשמור על האינטליגנציה של השומעים. לא תמיד צריך לפרט הכל. יש דברים שהשומע מבין לבד שהם התרחשו, או שהוא יבין אותם בהמשך. לכן כשהסיפור ידוע, אמור בכנות "וידוע הסיפור".

יש להשקיע מחשבה על סיום הסיפור, שכן "הכל הולך אחר החיתום", והוא זה שבסופו של דבר מותיר את הרושם על הקורא.

לקראת ליל הסדר, בו הסיפור הוא חובת הלילה ומצוה מהתורה, זו ההזדמנות לגלות את ה'סיפור' שמאחורי הסיפור... אין מי שלא נזקק לו לסיפור, והכל עושים בו שימוש. ההבדל בין סיפור שמסופר טוב לבין סיפור שאינו כזה, הוא למעשה כל ה'סיפור'.

מספר אמן יודע ליטול עובדות וליצור מהן סיפור מרתק, על ידי הגבהת העוצמות, חידוד והעמקת הניגודים, הפחת רוח חיים בדמויות, והעברת תחושות הצבע והטעם. עם זאת, תיאורים מוגזמים ומנופחים, יצירת מתח במקום שאין מתח, נסיון לא מוצלח להיראות שנון – כל אלו עלולים להרחיק את הסיפור ממתכונתו המקורית, ולעקור מתוכו את גרעין האמת.

על המספר לתת דעתו לצורה שבה הסופר בספר ממנו קרא את הסיפור מתאר את האירוע ואת הרגשות הנלווים, גם אם אינם בהכרח חשובים לתוכן הסיפור. לדוגמא, משפט כמו: "הבעת השתאות התפשטה על פניו של משה. הוא עמד מופתע, ולא האמין למראה עיניו..." יוסיף חיות לסיפור. (עצה זו שמעתי מפי הגאון רבי מצליח חי מאזוז שליט"א).

רצוי שהסיפור יסופר בתיאור חי עם המחשת הביטויים בשפת הגוף: כאשר אתה אומר למשל, "בחפזה", כדאי שתמחיש זאת עם היד, או כאשר אתה אומר את הניב "קשה", כדאי שהוא יהיה

זיספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

מעדן לירושלים

בשלב מסוים כשלו ברכיו ואך בקושי הצליח להגיע לכפר אחד. נפל ברחוב כאבן דוממת, ושקע בתרדמה עמוקה.

מתוך שנתו הרגיש על כתפיו וצווארו משא, רותח כאש להבה. פקח עיניו, נטל את המשא והשליכו הרחק - והנה זה נחש ארסי ענק...

עוד נכוננו לו כמה סכנות וטלטולים, עד שהגיע לשערי ירושלים, ושם פניו לישיבת המקובלים "בית אל".

למרות כל התלאות שעבר, העיד על עצמו כי מחמת כיסופיו היתה בעיניו הדרך מעדן לירושלים כמהלך יום אחד בלבד.

בישיבת המקובלים עמדו על גדלותו בתורה, הן בנגלה והן בנסתר, והוקירוהו כרום ערכו. שם חיבר את ספרו הגדול "שלום ירושלים" על הספר עץ חיים, והשתלם בכוונות הרש"ש בהצטרפו למניין "מכוונים" המתפללים לפי כוונות הרש"ש וייחודיו בכל מלה ממלות התפלה.

הגאון רבי שלום עדני זצ"ל מהעיר עדן שבתים, מחבר הספרים "שלום ירושלים" בתורת הנסתר ו"סוכת שלום" בתורת הנגלה, השתוקק כל ימיו לעלות לארץ הקודש, ושפך דמעות כמים לזכות לחונן את עפרה.

כשראה שלא מתאפשר לו לעלות דרך הים, החליט לעלות רגלי דרך היבשה על אף הקושי הרב שכרוך בכך. מכר את ביתו ורכושו, ושם לדרך פעמיו. נדד מעיר לעיר ומכפר לכפר. והנה, נודע לשלטונות על היהודי שהבריח את הגבול, ומיד נערך חיפוש אחריו, עד שתפסוהו ואסרוהו. צפוי היה למוות, לולא סיכנו מספר יהודים את נפשם, חדרו לבית הסוהר וחילצוהו!

המשיך בדרכו, ובאמצע הדרך התנפלו עליו שודדים, נטלו כל אשר לו, והשאירו רק כותנתו לעורו.

התחזק ברוחו, שם מבטחו בכוראו והמשיך בדרכו. לא תמה סאת יסוריו והוא חלה, אך בחסדי ה' נרפא והצטרף לשיירה שעברה בדרכו. לא היו לו דמי נסיעה כי הכל לקחו השודדים, ובלית ברירה היה מהלך רגלי אחר חמוריהם.

☺ זה לא חוק! ☺

כשנבחר הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל להיות חבר בפרלמנט הפולני, פעל בד בבד להקמת ישיבתו הגדולה "ישיבת חכמי לובלין". כמה יהודים מקומיים לא היו מרוצים מכך, והם באו אליו וטענתם בפיהם: "כיצד יכול אתה להרשות לעצמך לעסוק בתכניות להקמת ישיבה, בשעה שהנך נציג מדיני של יהודי פולין ועליך להיות משועבד כל כולך לשליחות השובה זו".

באותם ימים, נזדמן רבי מאיר שפירא לעיר ריישא, והנה באו אליו כמה תושבים, ובפיהם טרונאי כנגד רבם הגאון רבי אהרן לוי זצ"ל, על כי עוסק הוא גם בעסקי ציבור. רב, טענו הללו, צריך לעסוק אך ורק בתורה והוראה ולא לצאת מד' אמות של הלכה.

פתח רבי מאיר שפירא ואמר: עתה נתבאר לי דברי הפסוק בתהלים (קו, טז): "ויקנאו למשה במחנה, לאהרן קדוש ה'". דרכם של אנשי הריב והמדון שבכל הדורות נותרה בעינה: כלפי משה טענו, הלא הוא מנהיג העם, מה לו לשבת "במחנה" ולהרביץ תורה, עליו לצאת ולהנהיג את הציבור. ואילו כלפי אהרן טענו אותם אנשים, הלא הוא "קדוש ה'", בהן גדול צריך להיות אך ורק קדוש לה', ומה לו כי עוסק הוא בעניני ציבור ובהשכנת שלום...

☺ חוק חוק לא... ☺

אנשי מחלוקת, לא הראגה לתורה ולא הראגה להנהגת הציבור השובה להם, אלא רק המדון והמחלוקת מניעים אותם להתנגדות.

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

שאלה: ילד לפני בר-מצוה שסיים מסכת, האם יכול לפטור גדולים מתענית בכורות?
תשובה: יכול לעשות, ויש שמחה גדולה לתורה כשנער קטן מסיים מסכת. עם זאת את הקטע האחרון ילמד (בבית הכנסת בשעת הסיום) יחד עם אדם גדול, שיקרא ויסביר עמו.

שאלה: בכור שנולד בניתוח קיסרי, האם צריך להתענות בערב פסח?
תשובה: אינו צריך להתענות (כף החיים סימן ת"ע אות ג'). ואם יוכל להצטרף בנקל לסיום מסכת – תבא עליו ברכה.

שאלה: האם כדי להפטר מתענית בכורות, ניתן לעשות סיום שלחן ערוך (אורח חיים בלבד)?
תשובה: אפשר.

שאלה: אחד מחתניי נהג שלא לאכול אורז בפסח כמו שנהגו בבית הוריו, כעת רוצה לבטל מנהגו, האם צריך התרה?
תשובה: ודאי צריך התרה. אלא אם כן הוא בשנה הראשונה לנישואיו שאז אין צריך התרה. אמה"ג זצ"ל לא היה אוכל אורז. אבל לנו הילדים התיר לאכול אורז ודוחן.

שאלה: יהודי שקיבל בפסח בקבוק "ויסקי" (שהוא חמץ), מה עליו לעשות עם הבקבוק?
תשובה: יש לשפוך את תכולתו באמבטיא, ואסור בהנאה, כי זה חמץ של יהודי (הנותן) שעבר עליו הפסח.

שאלה: אדם ששכר דירה בראש חודש ניסן, והמשכיר הקצה לעצמו ארונית עם חמץ, והשוכר מחמת חוסר ידיעה לא ביטל ולא מכר, האם השוכר עבר בבל יראה ובל ימצא? והאם היה יכול לבטל חמץ שאינו שלו?
תשובה: אם החמץ שייך למשכיר, אינו עובר. ואינו יכול לבטל חמץ שאינו שלו.

שאלה: האם ניתן לשמור ולמכור עם החמץ של פסח חבילה גדולה של שמרים יבשים?
תשובה: ניתן לשמור ולמכור עם החמץ.

שאלה: בנין בן שתי קומות שבקומה השניה גרים יהודים ואילו בקומה הראשונה גרים רק גויים, האם דיירי קומה שניה מחויבים לבדוק חמץ בקומה ראשונה?
תשובה: לא.

שאלה: אני עורך ליל סדר במחלקה פסיכיאטרית בבית חולים. החולים שם הולכים לישון מוקדם יחסית, ואין להם סבלנות לעשות את כל הסדר כהלכתו. האם אפשר להתחיל הסדר לפני צאת הכוכבים? ועל מה ניתן לדלג?

תשובה: להתחיל הסדר 20 דקות אחר השקיעה. לקצר בהגדה (לומר רק: הא לחמא, מה נשתנה, עבדים היינו, אלו עשר מכות, פסח מצה ומרור, וכוס שני). וכן בשפוך חמתך לומר כמה פרקים וברכת יהללוך. ואם אי אפשר – לעשות קידוש מבעוד יום, כרפס יחץ וחצי הגדה, והקטעים של פסח מצה ומרור וכוס שני ושלחן ערוך וכו' רק 20 דקות אחר השקיעה. (עיין בכף החיים סימן תע"ב אות ו').

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ רבי יצחק בן רחל זצ"ל
להצלחת משפחת בניטה הי"ו